

UCHWAŁA NR 0007.111.2022
RADY GMINY GOLESZÓW

z dnia 21 grudnia 2022 r.

w sprawie zmiany uchwały nr XVII/159/04 Rady Gminy Goleszów z dnia 1 czerwca 2004 r. w sprawie statutu sołectwa Dzięgielów

Na podstawie art. 35 ust. 1, art. 40 ust. 1 i ust. 2 pkt 1, art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) Rada Gminy Goleszów uchwala, co następuje:

§ 1. W uchwale nr XVII/159/04 Rady Gminy Goleszów z dnia 1 czerwca 2004 r. w sprawie statutu sołectwa Dzięgielów wprowadza się następujące zmiany:

1) § 6 otrzymuje następujące brzmienie:

„§ 6. 1. Kadencja sołtysa i rady sołeckiej trwa przez okres odpowiadający kadencji Rady Gminy Goleszów, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

2. Po upływie kadencji Rady Gminy Goleszów dotychczasowy sołtys i rada sołecka sprawują swoje funkcje do czasu objęcia funkcji przez nowo wybranego sołtysa i radę sołecką.

3. Zebranie wiejskie, na którym ma być dokonany wybór sołtysa i rady sołeckiej na nową kadencję, zwołuje Wójt Gminy Goleszów nie później niż w ciągu 100 dni od dnia wyboru Rady Gminy Goleszów, przy czym wybory muszą się odbyć nie później niż w ciągu 150 dni od dnia wyboru Rady Gminy Goleszów.

4. Zwołując zebranie wiejskie, o którym mowa w ust. 3, Wójt Gminy Goleszów wyznacza jego przewodniczącego.

5. O zebraniu wiejskim, o którym mowa w ust. 3, mieszkańcy powinni zostać powiadomieni poprzez zamieszczenie informacji na gminnych tablicach ogłoszeniowych zlokalizowanych na terenie sołectwa na co najmniej 7 dni przed terminem zebrania.

6. Nadzór nad działalnością organów sołectwa sprawują organy gminy, zgodnie z postanowieniami niniejszego statutu.”;

2) w § 9 ust. 1 pkt 2 po słowie „sołtys” a przed dwukropkiem dodaje się słowa „z zastrzeżeniem § 6 ust. 3”;

3) § 9 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Zebraniu wiejskiemu przewodniczy sołtys. Sołtys może wskazać inną osobę do przewodniczenia zebraniu. Kandydatura ta podlega przegłosowaniu przez zebranie wiejskie. Zebraniu Wiejskiemu zwołanemu na wniosek Wójta Gminy Goleszów, a także zebraniu, zwołanemu w trybie określonym w § 6 ust. 3 oraz § 16 ust. 12 przewodniczy osoba wyznaczona przez Wójta Gminy Goleszów.”;

4) w § 11 ust. 1 pkt 2 słowo „pkt” zastępuje się słowem „ust.”;

5) § 14 ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) wybory sołtysa i członków rady sołeckiej zarządza Wójt Gminy Goleszów zgodnie z § 6;”;

6) § 15 ust. 11b otrzymuje brzmienie:

„11b. W przypadku gdy kandydat, o którym mowa w ust. 11a, nie uzyskał więcej niż połowy ważnie oddanych głosów, wyboru sołtysa dokonuje się na kolejnym zebraniu wiejskim, które musi zostać zwołane nie później niż w ciągu 21 dni i odbyć się nie później niż w ciągu 45 dni od poprzedniego zebrania wiejskiego.”;

7) § 15 ust. 23 otrzymuje brzmienie:

„23. W przypadku kiedy zgłoszono mniejszą liczbę kandydatów do rady sołeckiej niż określa statut, wyborów nie przeprowadza się. Wójt Gminy Goleszów zwołuje w ciągu 21 dni kolejne zebranie wiejskie. Zebranie musi się odbyć nie później niż w ciągu 45 dni od poprzedniego zebrania wiejskiego.”;

8) § 16 ust. 12 otrzymuje brzmienie:

„12. Złożenie rezygnacji, śmierć lub inne ważne przyczyny powodujące niemożność sprawowania urzędu przez sołtysa lub członka rady sołeckiej spowoduje zarządzenie przez Wójta Gminy Goleszów wyborów uzupełniających na wymienione funkcje, przy odpowiednim zastosowaniu przepisu § 6 niniejszego statutu.”.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Goleszów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

Przewodnicząca Rady Gminy

Elżbieta Duraj

Uzasadnienie

Specyfika zmian przepisów ustrojowych ustaw samorządowych i kodeksu wyborczego w latach 2018-2022, a także wydarzenia w przestrzeni społeczno-polityczno-gospodarczej, takie jak m.in. pandemia COVID-19 czy wojna w Ukrainie wymusiły na środowisku samorządowym stosowanie ekstraordynaryjnych środków adaptacyjnych zmierzających do zachowania systemowej homeostazy.

Podstawową procedurą w demokracjach przedstawicielskich są wybory. Po pierwsze, stanowią istotny mechanizm egzekwowania odpowiedzialności rządzących, po drugie dają sposobność alternacji władzy i po trzecie są rudymenarną procedurą uprawomocniającą wskazane przez wyborców podmioty do wykonywania zadań z zakresu rządzenia. Konsekwencją tego jest ustrojowa zasada kadencyjności odnosząca się w takim samym stopniu do organów stanowiąco-kontrolnych i wykonawczych w gminie, jak i takich organów, jak sołtys czy rada sołecka w jednostkach pomocniczych. Kadencyjność ogranicza ich „władztwo” w wymiarze temporalnym i nadaje władzy charakter odwracalny.

W odniesieniu do gminnych organów samorządowych (wójta i rady gminy) w latach 2018-2022 przeprowadzono dwie zmiany o charakterze fundamentalnym. Pierwszą była zmiana czteroletniej ich kadencji na pięcioletnią, a drugą wydłużenie do 30 kwietnia 2024 roku kadencji organów wybranych w 2018 roku. Już pierwsza z tych zmian w istotny sposób wpłynęła na funkcjonowanie gminnych wspólnot samorządowych. Nie może być ona bowiem rozpatrywana w sposób wąski, jako decyzja odnosząca się do dwóch organów. Zmianę tę trzeba rozpatrywać holistycznie, również w kontekście działalności jednostek pomocniczych. W tradycji funkcjonowania goleszowskiego samorządu wpisane jest przeprowadzanie wyborów do organów sołeckich po wyborach do organów gminnych. Wprowadzona w 2018 roku zmiana ustawowa zaburza tę prawnie dotychczas niezinstytucjonalizowaną normę, która na gruncie praktyki zyskała powszechne uznanie. Dowodzą tego między innymi odnotowywane w kolejnych cyklach wyborczych personalne zmiany na listach kandydatów do organów jednostek pomocniczych.

Już na początku obecnej kadencji organów gminnych i sołeckich członkowie lokalnej wspólnoty samorządowej zwracali uwagę na niekorzystne „rozejście się” kadencji organów gminnych i organów w jednostkach pomocniczych. Kiedy przygotowywano się do wprowadzenia odpowiednich zmian statutu, debatę publiczną i działania władz państwowych oraz samorządowych, a także aktywność „zwykłych” ludzi zdominowała pandemia COVID-19. Wiele osób antycypowało, że konieczne będzie przedłużenie kadencji różnych organów władzy publicznej. Taki scenariusz był o tyle prawdopodobny, że wiele państw zdecydowało się w latach 2020-2021 przełożyć terminy przeprowadzenia elekcji powszechnych na moment, gdy zagrożenie pandemiczne będzie słabsze, a tam, gdzie zdecydowano się przeprowadzić wybory w trakcie pandemii (np. wybory municypalne we Francji), odnotowywano rekordowo wysoką absencję. W okresie popandemicznym pojawił się kolejny problem o zasięgu globalnym, który wpłynął na funkcjonowanie polskich samorządów. Rzeczą dotyczy wojny w Ukrainie, która okazała się akceleratorem procesów migracyjnych. Gminy stanęły przed koniecznością przeorganizowania życia wspólnot lokalnych. Przyjmowanie i zabezpieczanie podstawowych potrzeb uchodźców wojennych zdominowały aktywność samorządową w pierwszej połowie 2022 roku.

W drugiej połowie br. coraz więcej zaczęto mówić o zmianie kalendarza wyborczego w związku ze zbiegiem terminów elekcji parlamentarnej i samorządowej. W konsekwencji uchwalenia i wejścia w życie ustawy z dnia 29 września 2022 r. o przedłużeniu kadencji organów jednostek samorządu terytorialnego, rady gmin i wójtowie wybrani w 2018 roku będą sprawowali władzę do końca kwietnia 2024 roku. Jest to istotna ingerencja w ustrojową zasadę kadencyjności. Rozstrzygnięcia przyjęte przywołaną ustawą jednak obowiązują i nie zostały zakwestionowane przez organy do tego uprawnione (np. Prezydenta RP w ramach ustawodawczego veta zawieszającego czy Trybunał Konstytucyjny w ramach prewencyjnej lub następczej kontroli zgodności ustawy z konstytucją).

Przyjęte rozwiązania nie sprzyjają pewności prawa stanowionego, będącego jednym z fundamentów demokratycznego państwa prawnego. Mając na względzie ten fakt, a także chcąc dostosować przepisy w aktach prawa miejscowego do dynamicznie zmieniającej się sytuacji w otoczeniu prawnym, w którym funkcjonuje gminny system samorządowy, przygotowano projekt zmiany statutu sołectwa Dzięgielów. Zasadnicza zmiana polega na powiązaniu kadencji sołtysa i rady sołeckiej z kadencją rady gminy. Należy uznać, że zaproponowany sposób określenia horyzontu czasowego działania obydwu organów jest bardzo precyzyjny, choć świadomie odstąpiono od liczbowego (wyrażonego w latach) jego opisanie. O tym, że proponowana wersja nie ma nic wspólnego z bliższą anglosaskiej tradycji prawnej koncepcją kadencji elastycznej, ale jest typową dla kontynentalnej tradycji koncepcją sztywnej kadencji przesądza fakt, że liczbowo wyrażona jest kadencja organu (rady gminy), z którym powiązane mają być kadencje wybieralnych organów jednostki pomocniczej. Należy przy tej okazji podkreślić, że nie ma konstytucyjnego, ani ustawowego wymogu liczbowego określenia (z powołaniem

się na konkretną jednostkę czasu) kadencji sołtysa i rady sołeckiej. Mając jednak świadomość relewantności zasady cykliczności wyborów, poprzez przyjęte rozwiązania określono górny limit czasowy mandatu obydwu organów jednostki pomocniczej. Jednocześnie proponowana zmiana wpisuje się w nałożony na radę gminy obowiązek określenia „zasad i trybu wyborów organów jednostek pomocniczych” (art. 35 ust. 3 pkt 1).

Z jednej strony, proponowane rozwiązania wpisują się w oczekiwania lokalnej wspólnoty samorządowej, wyrażające się w ogólnie akceptowanej i realizowanej dotychczas praktyce przeprowadzania wyborów na poziomie jednostki pomocniczej po wyborach do nowej rady gminy. Z drugiej zaproponowana formuła zabezpiecza samorząd przed koniecznością zmiany przepisów dotyczących kadencji przy każdorazowej nowelizacji przepisów ustawowych.

Dodatkowo, w celu usprawnienia procesów zarządzania elekcji w jednostkach pomocniczych oraz zwoływania zebrań wiejskich, w trakcie których mają być przeprowadzane wybory, proponuje się nałożenie obowiązków o charakterze „administracyjnym” na wójta gminy i wyłączenie z tej procedury rady gminy. Jednocześnie radzie gminy pozostawiono rozstrzygnięcie w sprawie ewentualnej zasadności zwołania zebrania wiejskiego w sprawie odwołania sołtysa, rady sołeckiej czy poszczególnych jej członków.

W świetle powyższego przyjęcie proponowanej uchwały wydaje się nie tylko zasadne, ale przede wszystkim potrzebne dla sprawnego funkcjonowania gminnego systemu samorządowego.